THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.

א ספּעציעלער ציון קאָנגרעס מוז געבען ענגלאַנד דעם ענטפער

וואָס מער מען אַנאַליזירט דעם סימפּסאָן באַריכט און דעם "סטייט־מענט" פון דער ענגלישער רעגיערונג, אַלץ קלערער ווערט, ווי טיאוס די ענגלישע רעגיערונג האָט אונז אָפּגענאַרט.

וואָס פאַרלאַנגט דען ניט דער סימפּסאָן באַריכט — אָפּשטעלען די אידישע איינוואַנדערונג, אַרויסשיקען די טוריסטען וועלכע זענען געבליבען אַרבייטען אין לאַנד, רעווידירען די רוס ענבערג קאָנצעסיע, ווי בכלל דעם מאַנדאַט, און וואָס פאַרלאַנגט ער דען ניט? ער פאַרלאַנגט דאָך אַלעס, וואָס עס קאָן נאָר שטערען דער נאָרמאַלער אַנטוויקלונג פונ'ם אידישען ישוב.

און די ענגלישע רעגיערונג גיט צו אַלצדינג צו איר חתימה און באַשטעטיגונג — אַז עס איז ניטאָ קיין פרייער באָדען פאַר אידען אין ארץ ישראל, עס געפעלט ניט ענגלאַנד די טעטיגקייט פונ'ם נאַציאָנאַל פאָנד, עס געפילט איר אויך ניט די "הסתדרות", וואַרום זי זאָרגט זיך זעניג פאַר די אַראַבער, און נאָך און נאָך מענות.

אין דער געשיכטע פונ'ם מאַדערנעם ציוניזם האָט ענגלאַנד'ס נייע שטעלונג געשאַפען אַזאַ ערנסטען מאָמענט. א מאָמענט וואָס איז נאָך פיעל ערנסטער, ווי די אַראַבישע אומרוען פון א יאָר פריער.

וואָס פאַר אַן ענטפער קענען מיר געבען אויף דעם אַלעמען?

עס זענען זיכער פאַראַן א סך ענטפערס אויף דעם. עס זענען זיכער פאַראַן אויף דעם אַזוי פיעל תשובות, וויפיעל גרופּירונגען עס זענען פאַראַן אינ'ם ציוניזם, אָבער עס טאָרען ניט זיין קיין באַזונדערע ענטפערס. נאָר עס מוז זיין אין געאייניגטער ענטפער. אונטער וועלכען עס זאָל שטיין די גאַנצע אָרגאַניזירטע ציוניסטישע באַוועגונג, און אַזאַ ענטפער, אַזאַ שטעלונג קען נאָר אָנגענומען ווערען אויף א ספּעציעלען ציוניסטישען קאָנגרעס.

אייב עס זענען די גאַנצע ציט געוועזען טענות אַז א ספּעציעלער ציון קאָנגרעס איז פריוויטיג, איז שוין יעצט דער ענטפער אָפּגעפאָלן.

א ספּעציעלער ציוניסטישער קאָנגרעס איז נויטיג אונטער אַלע אומשטענדען.

נאָר אַזאַ קאָנגרעס קען אָנגענומען די געאייניגטע שטעלונג, דעם געאייניגטען ענטפער וואָס זאָל געגעבען ווערען אי ענגלאַנד און אי דער וועלט.

און עס איז גוט, וואָס ציזאַמען מיט די נייעס וועגען דר. ווייצמאַנ'ס און לאָרד מאָרלעיס'ס רעזיגנאַציע, וועלכע דאַרפען דיינען אַלס פאָרבעסעם, קומט אויף די ידיעה וועגען ספּעציעלען קאָנגרעס, וואָס וועט וואַרשיינלעך איינגערופען ווערען פאַר'ן חודש פעברואַר.

א ספּעציעלער ציון קאָנגרעס וואָס זאָל באַהאַנדלען די נייע ענגלישע שטעלונג צו ארץ ישראל, און וואָס זאָל אויך אָננעמען די נויטיגע שטעלונג צו דעם — דאָס צו צוויילען מוזען אַלע עלעמענטען וועלכע זענען פאַראינטערעסירט אין דער נאָרמאַלער אַנטוויקלונג פון ארץ ישראל אַלס נאַציאָנאַלע אידישע היים.

וואָס וועט זיין פּרעזידענט הואווער'ס ענטפער?

א רייע צייטונגען, וועלכע ווערען אַרויסגעגעבען פון דעם סקריפּס האָוואַרד צייטונגס־סינדיקאַט, האָבען זיך געוועגדעט מיט אַן אפיעל צו פּרעזידענט הואווער, אַז ער זאָל איבערגעבען די "מוני־בילינגס קייס" צו דער זופרעם קאָרטשאַפט אונטערזוכונגס־קאָמיסיע.

אין די לעצטע 10 יאָר קאָכט זיך אין אַמעריקע מיט "לאָא ענפאָרס־מענט", מיט געזעץ און אָרדנונג, מיט רעכט און גערעכטיגקייט. אין די לעצטע צוויי יאָר האָט די דאָזיגע פאָדערונגען איבערגענומען פּרעזידענט הואווער. כמעט אין יעדער רעדע זיינער דערמאָנט ער די בירגער, אין געזעץ און אָרדנונג, אין רעכט און גערעכטיגקייט. און קיינער קען אויף אים ניט פאַראיבעל האָבען, א לאַנד איז מיט מיר עקזיסטענץ נאָר אַזוי לאַנג זיכער, ווי לאַנג אין איר הערשט געזעץ און אָרדנונג, רעכט און גערעכ־טיגקייט.

נו, שפּילט זיך איצט אָפּ עטוואָס, וואו געזעץ און אָרדנונג ווערען פאַר־גוואַלדיגט. עטוואָס וואו רעכט און גערעכטיגקייט ווערט געטראָטען מיט די פיס. ניט נאָר פון אָרימע טייוואַלים וואָס כאַפּען אַמאָל א גלעזעל משקה בגנבה, נאָר פון דיכטער מיט א ריכטער שטול. און ניט נאָר פון פּשוט'ע ריכטער, נאָר פון סופּרים קאָורט ריכטער פון א גרויסען סטייט — פון קאַ־ליפאָרניע.

דער מוני־בילינגס פּראָצעס איז באַקאַנט. טאָמאָס דזש. מוני און וואָרדען ק. בילינגס, צוויי אַרבייטער־פירער זענען מיט 13 יאָר צוריק פאַר־אורטיילט געוואָרען אויף לעבענסלענגליכע געפענגעניש אַלס די שולדיגע פון דעם האַלסייל מאַרד אין 1916 אין דעם "פּריפּערעדנעס פאַראַד" אין סאַן פראַנציסקאָ.

עס איז אויך באַקאַנט אַז די הויפּט עדות אויף וועמעס אויסזאָגונגען מוני און בילינגס זענען פאַראורטיילט געוואָרען, אַז זיי האָבען פאַלש עדות געזאָגט. נאָכמער: די דזשורי וואָס האָט די צוויי אַרבייטער־פירער פאַראורטיילט (נאָטערליך די וואָס לעבען נאָך) און דער פאַרזיצענדער ריכטער, אַרבייטען איצט פאַר מוני און בי־לינגס באַפרייאונג, און אויך די "פּראָסעקיוטאָרס" (הויץ דעם הויפּט פּראָ־סעקיוטאָר) זענען איצט מודה, אַז זיי האָבען קיינמאָל ניט געהאַט קיין ריכ־טיגע באַווייזן אַז די צוויי פאַראורטיילט זענען שולדיג.

אין אַנדערע לענדער, ציוויליזירטע אָדער האַלב ציוויליזירטע, וואָלט־א געריכט ניט געצויגערט קיין טאָג צייט צו באַפרייען מענשען וועמעס אומ־שולד איז אַזוי אָפען באַוויזען געוואָרען. עס זעט אָבער אויס אַז אין דעם לאַנד פון רעכט און גערעכטיגקייט, איילט מען זיך ניט אַזוי דורכצופירען רעכט און גערעכטיגקייט.

ווי עס הערט זיך האָט דער קאַליפאָרניער סופּרים קאָורט באַשלאָסען צו פאַרלענגערען אָדער גאָר צו איינגאַריירען די גאַנצע געשיכטע. זאָלען די צוויי אַרבייטער פירער שמאַכטען אין פּריזאָן ווייטער. וועמען קימערט עס?

האָבען זיך 25 רעדאַקטאָרען פון די סקריפּס־האָוואַרד צייטונגען גע־וועגדעט צו פּרעזידענט הואווער אַז ער זאָל זיך אין דער מוני־בילינגס קייס אריינמישען. און מען מעג זיכער זיין אַז מען וועט זיך שטאַרק אינטערע־סירען וואָס פאַר א שטעלונג דער פּרעזידענט וועט אין דער זאַך נעמען.

מען דאַרף געדענקען, אַז ניט מוני און בילינגס זענען דאָ דער עיקר, נאָר רעכט און גערעכטיגקייט. אויב רעכט און גערעכטיגקייט ווערט פאַר־גוואַלדיגט פון סופּרים קאָורט, וואָס ווייל מען פון אָרימע טייוואַלים וואָס כאַפּען אַמאָל א גלעזעל שנאַפּס בגנבה?

ניט לאַנג צוריק האָט געקאָכט מיט דעם סאַקאָ און וואַנזעטי פּראָצעס. מיליאָנען זענען ביז דעם היינטיגען טאָג איבערצייגט אַז די צוויי הינגעריכ־טעטע איטאַליענער, האָבען באַצאָלט מיט זייער לעבען אומשולדיגערווייז. איצט מוני און בילינגס. אַמעריקאַנער בירגער, וועניגסטענס 99 פון יעדע הונדערט, זענען זיכער, אַז די צוויי מענשען זענען אומשולדיג און אין האַרץ פרעגען זיי, וואָס מאַכט מען דאָ קולות איבער קולות וועגען "לאָא ענטפאָרסמענט", וועגען געזעץ און אָרדנונג, און רעכט און גערעכטיגקייט, אַז די אַלע זאַכען ווערען פאַרלעצט און פאַרגוואַלטיגט פון די סופּרים קאָורטס גופא?

און איבעראַל אפילו אויסער די גרענעצען פון די פאַראייניגטע שטאַ־טען, דערוואַרט מען מיט אינטערעס פּרעזידענט הואווער'ס ענטפער אויף דעם.

אַנטדעקט שטראַהל וואָס זאָל העלפען מענשען

אָבער אַנדערע ווילען איהם באַנוצען אומצוברייגנען מענשען אין מלחמה צייטען.

מיר זענען אָפט געוואוינט צו הערען ווי מענשען, וועלכע ווייסען ווייניג אָדער ווילען ניט קוקען די פאַקטען גלייך אין פּנים אריין, וואַרפען די שולד פאַר אַלע צרות אויף דער וויסענשאַפט. מען באַשולדיגט, צום ביישפּיעל, די וויסענ־שאַפט, אַז זי גרייט עס צו די אַלע מאָדערנע אינסטרומענטען, וועלכע ווערען באַנוצט אין אויסשלאַכטען מענשען. און מען אַר־גומענטירט: וואָלט די וויסענשאַפט ניט באַזאָרגט די פעלקער מיט מאָדערנע מאָרד מיטלען, וואָלטען ניט פאַרגעקומען אַזוי פיעל מלחמות, מען מוז דאָך אַמאָל אויספּרובירען די נייע און מאָ־דערנסטע מאָרד אינסטרומענטען — און אַזוי פיעל מענשען וואָלטען ניט אומ־געקומען, ווען א מלחמה וואָלט יאָ פון צייט צו צייט אויסגעבראָכען.

אַנדערע האַלטען, אַז פונקט פאַר־קעהרט, שוין דערפאַר אַליין וואָס די מאָדערנסטע מאָרד אינסטרומענטען מאַ־כען מלחמות אַזוי גרויזאַם און אונמענש־ליך, העלפט די וויסענשאַפט אָפּצוטויטען יעדען ביסעל חשק ביים מענשען צו פירען מלחמות.

איז עס אָבער ניט אונזער אויפגאַבע צו אורטיילען ווער פון דיזען צוויי עדות איז געראַכט און ווער אומגעראַכט. וואָס מיר ווילען דאָ אַרויסברענגען איז, אַז ביידע זענען אומגעראַכט. די וויסע־שאַפט זוכט ניט און ערפינדעט ניט קיין מאָדערנע אינסטרומענטען — דאָס איז ניט איהר אויפגאַבע. יעדע זאַך וואָס זי אנ־דעקט אָדער ערפינדעט, איז לטובת דער מענשהייט. די מענשען אָבער אַליין, אָדער א געוויסער קלאַס מענשען, פאַר־וואַנדלען אָט דיעזע אַלע וויסענשאַפטלי־כע ערפינדונגען און אַנטדעקונגען אין מאָדערנע אינסטרומענטען.

ווען נאַבעל האָט עקספּערימענטירט מיט ניטראָגליצערין, צום ביישפּיעל, האָט ער פאַר זיין פאַך ניט אין זינען געהאַט, אַז דיעזער אויפריישטאָף זאָל באַנוצט ווערען אין צייט פון מלחמה אומ־ציבריינגען מענשען. ער איז בלויז גע־ווען פאַראינטערעסירט דורך זיין אַנטדע־קונג אַז העלפען דער אינדוסטריע, אָבער אויסגעלאָזט האָט זיך א מען האָט אַנ־געפאַנגען צו באַנוצען זיין אַנטדעקונג פאַר מלחמה צוועקען.

דערמאָנט האָבען מיר זיך ווענען דעם ווען מיר האָבען געלעזען אין דעם "אינ־קווייערער" ווענען אַז אומשולדיגער ווי־סענשאַפטליכער ערפינדונג, וועלכע מען האָט נוצט ווערען אין מלחמה צייטען.

עס רעדט זיך דאָ ווענען אַזאַ טויט־שטראַהל, וועלכען דער ערפינדער, הענ־ריי פלייור, פון סאַן פראַנציסקאָ, האָט באַוועזעקט צו באַנוצען אַלס טוכה פאַר דער מענשהייט. די שטראַהל דאַרף, הייסט עס, באַנוצט ווערען צו אומבריי־גען אינזעקטען, וועלכע פאַראַרימען פאַלי־טיש די פאַרמער און גערטנער ביים פאַ־סיפישען בראָנ. ניט נויטיג פאַר אונז זיך צו פאַרנעהמען אין דעם מאָמענט צו באַ־שטעטיגען אונזער באַהאַנדלונג מיט ציפּע־רען. כמעט יעדער איינער וויסט שוין היינט אַז דאָס אַמעריקאַנער פאָלק האָט צוליעב פאַרשידענע אינזעקטען א יעדער־ליכען פאַרלוסט פון אָרום א ביליאָן דאָ־לאַר.

כמעט יעדער איינער וויסט וואָס פאַר א צרות געוויסע אינזעקטען פאַר־שאַפען פרוכט בוימער. אין פלאָרידאַ זענען כמעט ווי אַלע גערטנער רואינירט געוואָרען ווען די מערטיריישע פרוכט פליג האָט דעם לעצטען מאָל פאַרפעס־טעט יענע געגענט. שוין אָפּגערעדט פון די אַנדערע אינזעקטען, וואָס ברייננען אים גאַנצע פעלדער מיט פאַרשפּעל, קאָרען און אַנדערע נויטיגע פּראָדוקטען.

צו העלפען דעם פאַרמער און גערט־נער באַקעמפען אָט דיעזע פעסט, האָט פּלייור עגטדעקט אָט דיעזע טויטליכע שטראַהל, וועלכע ברייננט זיי אום אין כמעט א סעקונדע.

די שטראַהל איז באַמת א וואונדער־באַרע ערפינדונג און כאָטש עס איז נאָך ניט באַוואוסט אין דעטאַלען ווי אַזוי זי ווערט באַשאַפען, איז פון דעם ווייניגען וואָס עס איז שוין באַוואוסט פעסטגע־שטעלט געוואָרען די פאָלגענדע פאַקטען: עס איז ניט קיין הייץ שטראַהל ווי פיעלע אַנדערע פון דעם מין, נאָר א קעלט־שטראַהל, זי פאַרפריהרט פּשוט די אינ־זעקטען צום טויט, אָדער ווי דער ער־פינדער ערקלערט זי זעלבסט — דער שטראַהל שטעלט אויף א באַריערע אין די אָדערען פון דעם מין, נאָר א קעלט־שטראַהל, זי פאַרפריהרט פּשוט די אינ־זעקטען צום טויט, אָדער ווי דער ער־פינדער ערקלערט זי זעלבסט — דער שטראַהל שטעלט אויף א באַריערע אין די אָדערען פון דעם באַשעפעניש און שטעלט אָפּ די בלוט צירקולאַציע. עס פאַראור־זאַכט אויך א צושפּליטערונג פון די מאַ־לעקיולען און שאַפט קאַרבאָן אין בלוט. אַזוי אַז דער טויט קומט מאָמענטאַל.

ער האָט עס טאַקע דעמאָנסטרירט. ער האָט אָנגעשטעלט דעם שטראַהל אויף א כּיס וואָס איז געווען באַזעצט פון א געוויסען מין אינזעקטען און האָט זיי אומגעבראַכט אין איין מינוט צייט.

אינטערעסאַנט איז אויך, וואָס אין דעם מעכאַניזם וואָס שאַפט אָדער ניט אַרויס דעם טויט־שטראַהל, וואָס זעהט אויס ווי א מין "סוירטשלייט", געפינט זיך א געוויסע טיוב וואָס ניט. הייסט עס, אַרויס אָט דעם שטראַהל, און עס גוי־טיגט זיך א באַוואונדערער מין טויב אומ־צוברייננען א געוויסען מין אינזעקט.

דאָכט זיך א גאַנץ אומשולדיגע ער־פינדונג, און פאַר דעם פאַרמער און גערטנער א זעהר וויכטיגע ערפינדונג. פאַר איהם איז זי א געוואַלדיגע טובה און פון גרויס נוצען. זי העלפט איהם צו באַקעמ־פען אָט יענע שעדליכע אינזעקטען, וועלכע פאַראַרימען איהם און צושטערען זיין פּראָצע.

זענען שוין אָבער פאַראַן מענשען, וועלכע זוכען צופאַסען צו דיעזער ערפינ־דונג א טויב וואָס זאָל אויך אומבריינגען מענשען, וועלכע מען זאָל קאָנען באַנוצ־צען אין צייט פון מלחמה. נו, זאָגט אַליין, קאָן מען אין דעם באַשולדיגען די וויסענשאַפט? . . .

א כאַראַקטעריסטישער קאָנטראַסט אויפ'ן קאָנגרעס פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ ישראל

(דריטע קאָרעספּאָנדענץ פון מאַריס מייער)

בערלין. —

דער גרעסטער און כאַראַקטעריסטי־שער קאָנטראַסט אויף דעם קאָנגרעס פאַר דער אַרבייטענדער ארץ ישראל, וואָס איז פאָרגעקומען אין בערלין, איז געווען דער קאָנטראַסט צווישען די טהעאָרעטיקער פון די לינקע פּועלי ציון און די פיהרער פון דער אַרבייטער חסתדרות פון פאַ־לעסטינא. מען קען פאָלשטענדיג זאָגען, אַז דאָס איז געווען א קאָנטראַסט צווישען גלות און ארץ ישראל. די פאָרשטעהער פון די אַרבייטער אין גלות פאַנטאַזירען און שאַפען טהעאָריעס, וואָס זיינען פון אַנ־פאַנג אָן אויסגעשפּיעלט, וואָס זיינען באַ־שרענקט און פאַרמישט צו פּרוטאָקאָזיג־קייט, וועהרענד די פיהרער פון די אַר־בייטער אין ארץ ישראל זיינען דורכגע־דרונגען מיט'ן גייסט פון שאַפען און בויען, און פאָלגליך האָבען זיי אויך א ניכטערנעם פּראַקטישען בליק אויפ'ן לע־בען בכלל און אויף דער פּאָליטיק בנוגע ארץ ישראל בפרט.

די איינזייטיגקייט פון די לינקע פּועלי ציון אין דער באַהאַנדלונג פון אַי־דישע פראַבלעמען. דער שמאָלער און ענ־גער שטאַנדפּונקט פון וועלכען זיי זענען אַרויס. דער דאָגמאַטיזם, מיט וועלכען זיי באַציהען זיך צו אידישע פראַגען און זייער גענגערשאַפט צו אָרגאַניזענע אידישע פאָלקס געפיהלען, האָט מען געקענט אַמ־בעסטען זעהען פון ערעמס רעפעראַט אי־בער אידישער וואַנדערונג.

ערעם איז איינער פון די פּראָמי־נענטסטע פיהרער און טהעאָרעטיקער פון די לינקע פּועלי ציון. מען מוז אַנערקענען אַז ער איז, אויב אפילו ניט א בריין דענ־קער, א זעהר שטודירטער מענש. ער זוכט צו פאָרשען, צו וויסען, און ווען עס וואָלט ניט געווען די גלות'דיגע שמאָלקייט פון זיין בליק אויף די פּראָבלעמען פון לעבען, וואָלט ער געקענט ווערען א באַ־דייטענדער כח אין דער אידישער אַר־בייטער. אָבער ער געהט צו צו דאָס בריסטסטע פּראָבלעם מיט זיין שמאָלען שטאַנדפּונקט, און די פאָלגע איז, אַז ער באַשרענקט דאָס פּראָבלעם און באַ־שרענקט אויך זיינע איינענע פעהיגקייטען און זיין ווירקונג.

ערעם ערקלעהרט אַז די גאַנצע אַי־דישע וואַנדערשאַפט שטראַמט אַרויס פון עקאָנאָמישע (ווירטשאַפטליכע) סבות. די צוויי טויזענט יאָהריגע גלות געשיכטע פון אידישע פאָלק, די באַדענאָמען, די דעלאַ־יעבטלאָזיגקייט, די פּאָגראָמען, די דעלאַ־ניעוע פאַרפאָלגונגען, און בכלל די פּסי־כאָלאָגיע פון אידען געשאַפען פון זיין גלות געשיכטע, וואָס מאַכט איהם אונרוהיג וואָס באַוועגט איהם צו זוכען עפּעס, נאָך וועלכען ער דערנסט אינערליך און צו וועל־כען עס צייכט איהם אינסטינקטיוו — אָט דאָס אַלעס איז ערעמ'ען ניט באַ־קאַנט, אָדער ער וויל דאָס ניט אַנערקענען. אידען וואַנדערען בלויז דורך עקאָנאָמישע סבות, זאָגט ער, — ווייל זיי ווערען אַרויסגעשטויסען פון דער פּראָדוקציע, און פּטור... און ניט נאָר וואַנדערען זיי אַרויס בלויז דורך עקאָנאָמישע סבות, נאָר זיי וואַנדערען אַריין, און מוזען אַריינוואַנדע־רען פון פאָלעסטינא, אַלץ נאָר דורך די זעלבע עקאָנאָמישע אורזאַכען. ערעם ער־קלעהרט אין זיין רעפעראַט, אַז עס איז ניט די לייבע צו דער מוטער האַל'ס קבר, עס איז ניט דער אינטערעס אין כותל מערבי, עס איז ניט קיין שום געפיהל, נאָר דאָס וואָס זיי קענען זיך דאָרט ווירטשאַפטליך אויפבויען. און אַרויס־געהענדיג פון דעם שטאַנדפּונקט קומט ער צום שלום, אַז דער ציעל פון דער אידי־שער אַרבייטער וואַנדערונג קיין ארץ ישראל איז ניט אַזוי צוריקשטעלען זאָל מען אידישע נאַציע, ווי צו פאַרווירקליכען דאָרט דעם סאָציאַליזם, וואָס דאַרף זיין דער איינציגער ציעל פון דער אַרבייטער־שאַפט.

אויף א כּיס וואָס איז געווען באַזעצט פון א געוויסען מין אינזעקטען און האָט זיי אומגעבראַכט אין איין מינוט צייט.

אינטערעסאַנט איז אויך, וואָס אין דעם מעכאַניזם וואָס שאַפט אָדער ניט אַרויס דעם טויט־שטראַהל, וואָס זעהט אויס ווי א מין "סוירטשלייט", געפינט זיך א געוויסע טיוב וואָס ניט. הייסט עס, אַרויס אָט דעם שטראַהל, און עס גוי־טיגט זיך א באַוואונדערער מין טויב אומ־צוברייננען א געוויסען מין אינזעקט.

דאָכט זיך א גאַנץ אומשולדיגע ער־פינדונג, און פאַר דעם פאַרמער און גערטנער א זעהר וויכטיגע ערפינדונג. פאַר איהם איז זי א געוואַלדיגע טובה און פון גרויס נוצען. זי העלפט איהם צו באַקעמ־פען אָט יענע שעדליכע אינזעקטען, וועל־כע פאַראַרימען איהם און צושטערען זיין פּראָצע.

זענען שוין אָבער פאַראַן מענשען, וועלכע זוכען צופאַסען צו דיעזער ערפינ־דונג א טויב וואָס זאָל אויך אומבריינגען מענשען, וועלכע מען זאָל קאָנען באַנוצ־צען אין צייט פון מלחמה. נו, זאָגט אַליין, קאָן מען אין דעם באַשולדיגען די וויסענשאַפט? . . .

אַ ספּעציעלער ציון קאָנגרעס מוז געבען ענגלאַנד דעם ענטפער

וואָס מער מען אַנאַליזירט דעם סימפּסאָן באַריכט און דעם "סטייט־מענט" פון דער ענגלישער רעגיערונג, אַלץ קלערער ווערט, ווי טיאוס די ענגלישע רעגיערונג האָט אונז אָפּגענאַרט.

וואָס פאַרלאַנגט דען ניט דער סימפּסאָן באַריכט — אָפּשטעלען די אידישע איינוואַנדערונג, אַרויסשיקען די טוריסטען וועלכע זענען געבליבען אַרבייטען אין לאַנד, רעווידירען די רוס ענבערג קאָנצעסיע, ווי בכלל דעם מאַנדאַט, און וואָס פאַרלאַנגט ער דען ניט? ער פאַרלאַנגט דאָך אַלעס, וואָס עס קאָן נאָר שטערען דער נאָרמאַלער אַנטוויקלונג פונ'ם אידישען ישוב.

און די ענגלישע רעגיערונג גיט צו אַלצדינג צו איר חתימה און באַ־שטעטיגונג — אַז עס איז ניטאָ קיין פרייער באָדען פאַר אידען אין ארץ ישראל, עס געפעלט ניט ענגלאַנד די טעטיגקייט פונ'ם נאַציאָנאַל פאָנד, עס געפילט איר אויך ניט די "הסתדרות", וואַרום זי זאָרגט זיך זעניג פאַר די אַראַבער, און נאָך און נאָך מענות.

אין דער געשיכטע פונ'ם מאָדערנעם ציוניזם האָט ענגלאַנד'ס נייע שטעלונג געשאַפען אַזאַ ערנסטען מאָמענט. א מאָמענט וואָס איז נאָך פיעל ערנסטער, ווי די אַראַבישע אומרוען פון א יאָר פריער.

וואָס פאַר אַן ענטפער קענען מיר געבען אויף דעם אַלעמען?

עס זענען זיכער פאַראַן א סך ענטפערס אויף דעם. עס זענען זיכער פאַראַן אויף דעם אַזוי פיעל תשובות, וויפיעל גרופּירונגען עס זענען פאַראַן אינ'ם ציוניזם, אָבער עס טאָרען ניט זיין קיין באַזונדערע ענטפערס. נאָר עס מוז זיין אין געאייניגטער ענטפער. אונטער וועלכען עס זאָל שטיין די גאַנצע אָרגאַניזירטע ציוניסטישע באַוועגונג, און אַזאַ שטע־לונג קען נאָר אָננענומען ווערען אויף א ספּעציעלען ציוניסטישען קאָנגרעס.

אייב עס זענען די גאַנצע ציט געוועזען טענות אַז א ספּעציעלער ציון קאָנגרעס איז פריוויטיג, איז שוין יעצט דער ענטפער אָפּגעפאָלן.

א ספּעציעלער ציוניסטישער קאָנגרעס איז נויטיג אונטער אַלע אומשטענדען.

נאָר אַזאַ קאָנגרעס קען אָננעמען די געאייניגטע שטעלונג, דעם גע־אייניגטען ענטפער וואָס זאָל געגעבען ווערען אי ענגלאַנד און אי דער וועלט.

און עס איז גוט, וואָס ציזאַמען מיט די נייעס וועגען דר. ווייצמאַנ'ס און לאָרד מאָרלעיס'ס רעזיגנאַציע, וועלכע דאַרפען דיינען אַלס פאָרבעסעם, קומט אויף די ידיעה וועגען ספּעציעלען קאָנגרעס, וואָס וועט וואַרשיינלעך איינגערופען ווערען פאַר'ן חודש פעברואַר.

א ספּעציעלער ציון קאָנגרעס וואָס זאָל באַהאַנדלען די נייע ענגלישע שטעלונג צו ארץ ישראל, און וואָס זאָל אויך אָננעמען די נויטיגע שטעלונג צו דעם — דאָס צו צוויילען מוזען אַלע עלעמענטען וועלכע זענען פאַראינ־טערעסירט אין דער נאָרמאַלער אַנטוויקלונג פון ארץ ישראל אַלס נאַציאָ־נאַלע אידישע היים.

וואָס וועט זיין פּרעזידענט הואווער'ס ענטפער?

א רייע צייטונגען, וועלכע ווערען אַרויסגעגעבען פון דעם סקריפּס־האָוואַרד צייטונגס־סינדיקאַט, האָבען זיך געוועגדעט מיט אַן אפיעל צו פּרע־זידענט הואווער, אַז ער זאָל איבערגעבען די "מוני־בילינגס קייס" צו דער זופּרעם קאָורט אונטערזוכונגס־קאָמיסיע.

אין די לעצטע 10 יאָר קאָכט זיך אין אַמעריקע מיט "לאָא ענפאָרס־מענט", מיט געזעץ און אָרדנונג, מיט רעכט און גערעכטיגקייט. אין די לעצטע צוויי יאָר האָט די דאָזיגע פאָדערונגען איבערגענומען פּרעזידענט הואווער. כמעט אין יעדער רעדע זיינער דערמאָנט ער די בירגער, אין גע־זעץ און אָרדנונג, אין רעכט און גערעכטיגקייט. אין קיינער קען אויף אים ניט פאַראיבעל האָבען, א לאַנד איז מיט מיר עקזיסטענץ נאָר אַזוי לאַנג זיכער, ווי לאַנג אין איר הערשט געזעץ און אָרדנונג, רעכט און גערעכ־טיגקייט.

נו, שפּילט זיך איצט אָפּ עטוואָס, וואו געזעץ און אָרדנונג ווערען פאַר־גוואַלדיגט. עטוואָס וואו רעכט און גערעכטיגקייט ווערט געטראָטען מיט די פיס. ניט נאָר פון אָרימע טייוואַלים וואָס כאַפּען אַמאָל א גלעזעל משקה בגנבה, נאָר פון דיכטער א ריכטער שטול. און ניט נאָר פון פּשוט'ע ריכטער, נאָר פון סופּרים קאָורט ריכטער פון א גרויסען סטייט — פון קאַ־ליפאָרניע.

דער מוני־בילינגס פּראָצעס איז באַקאַנט. טאָמאָס דזש. מוני און וואָרדען ק. בילינגס, צוויי אַרבייטער־פירער זענען מיט 13 יאָר צוריק פאַר־אורטיילט געוואָרען אויף לעבענסלענגליכע געפענגעניש אַלס די שולדיגע פון דעם האַלסייל מאַרד אין 1916 אין דעם "פּריפּערעדנעס פאַראַד" אין סאַן פראַנציסקאָ.

עס איז אויך באַקאַנט אַז די הויפּט עדות אויף וועמעס אויסזאָגונגען מוני און בילינגס זענען פאַראורטיילט געוואָרען, אַז זיי האָבען פאַלש עדות געזאָגט. נאָכמער: די דזשורי וואָס האָט די צוויי אַרבייטער־פירער פאַראורטיילט (נאָטערליך די וואָס לעבען נאָך) און דער פאַרזיצענדער ריכטער, אַרבייטען איצט פאַר מוני און בי־לינגס באַפרייאונג, און אויך די "פּראָסעקיוטאָרס" (הויץ דעם הויפּט פּראָ־סעקיוטאָר) זענען איצט מודה, אַז זיי האָבען קיינמאָל ניט געהאַט קיין ריכ־טיגע באַוויזן אַז די צוויי פאַראורטיילט זענען שולדיג.

אין אַנדערע לענדער, ציוויליזירטע אָדער האַלב ציוויליזירטע, וואָלט־א געריכט ניט געצויגערט קיין טאָג צייט צו באַפרייען מענשען וועמעס אומ־שולד איז אַזוי אָפען באַוויזען געוואָרען. עס זעט אָבער אויס אַז אין דעם לאַנד פון רעכט און גערעכטיגקייט, איילט מען זיך ניט אַזוי דורכצופירען רעכט און גערעכטיגקייט.

ווי עס הערט זיך האָט דער קאַליפאָרניער סופּרים קאָורט באַשלאָסען צו פאַרלענגערען אָדער גאָר צו איינגאַריירען די גאַנצע געשיכטע. זאָלען די צוויי אַרבייטער פירער שמאַכטען אין פּריזאָן ווייטער. וועמען קימערט עס?

האָבען זיך 25 רעדאַקטאָרען פון די סקריפּס־האָוואַרד צייטונגען גע־וועגדעט צו פּרעזידענט הואווער אַז ער זאָל זיך אין דער מוני־בילינגס קייס אריינמישען. און מען מעג זיכער זיין אַז מען וועט זיך שטאַרק אינטערע־סירען וואָס פאַר א שטעלונג דער פּרעזידענט וועט אין דער זאַך נעמען.

מען דאַרף געדענקען, אַז ניט מוני און בילינגס זענען דאָ דער עיקר, נאָר רעכט און גערעכטיגקייט. אויב רעכט און גערעכטיגקייט ווערט פאַר־גוואַלדיגט פון סופּרים קאָורט, וואָס ווייל מען פון אָרימע טייוואַלים וואָס כאַפּען אַמאָל א גלעזעל שנאַפּס בגנבה?

ניט לאַנג צוריק האָט געקאָכט מיט דעם סאַקאָ און וואַנזעטי פּראָצעס. מיליאָנען זענען ביז דעם היינטיגען טאָג איבערצייגט אַז די צוויי הינגעריכ־טעטע איטאַליענער, האָבען באַצאָלט מיט זייער לעבען אומשולדיגערווייז. איצט מוני און בילינגס. אַמעריקאַנער בירגער, וועניגסטענס 99 פון יעדע הונדערט, זענען זיכער, אַז די צוויי מענשען זענען אומשולדיג און אין האַרץ פרעגען זיי, וואָס מאַכט מען דאָ קולות איבער קולות וועגען "לאָא ענטפאָרסמענט", וועגען געזעץ און אָרדנונג, און רעכט און גערעכטיגקייט, אַז די אַלע זאַכען ווערען פאַרלעצט און פאַרגוואַלטיגט פון די סופּרים קאָורטס גופא?

און איבעראַל אפילו אויסער די גרענעצען פון די פאַראייניגטע שטאַ־טען, דערוואַרט מען מיט אינטערעס פּרעזידענט הואווער'ס ענטפער אויף דעם.

אַ כאַראַקטעריסטישער קאָנטראַסט אויפ'ן קאָנגרעס פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ ישראל

(דריטע קאָרעספּאָנדענץ פון מאַריס מייער)

בערלין. —

דער גרעסטער און כאַראַקטעריסטי־שער קאָנטראַסט אויף דעם קאָנגרעס פאַר דער אַרבייטענדער ארץ ישראל, וואָס איז פאָרגעקומען אין בערלין, איז געווען דער קאָנטראַסט צווישען די טהעאָרעטיקער פון די לינקע פּועלי ציון און די פיהרער פון דער אַרבייטער חסתדרות פון פאַ־לעסטינא. מען קען פאָלשטענדיג זאָגען, אַז דאָס איז געווען א קאָנטראַסט צווישען גלות און ארץ ישראל. די פאָרשטעהער פון די אַרבייטער אין גלות פאַנטאַזירען און שאַפען טהעאָריעס, וואָס זיינען פון אַנ־פאַנג אָן אויסגעשפּיעלט, וואָס זיינען באַ־שרענקט און פאַרמישט צו פּרוטאָקאָזיג־קייט, וועהרענד די פיהרער פון די אַר־בייטער אין ארץ ישראל זיינען דורכגע־דרונגען מיט'ן גייסט פון שאַפען און בויען, און פאָלגליך האָבען זיי אויך א ניכטערנעם פּראַקטישען בליק אויפ'ן לע־בען בכלל און אויף דער פּאָליטיק בנוגע ארץ ישראל בפרט.

די איינזייטיגקייט פון די לינקע פּועלי ציון אין דער באַהאַנדלונג פון אַי־דישע פּראָבלעמען. דער שמאָלער און ענ־גער שטאַנדפּונקט פון וועלכען זיי זענען אַרויס. דער דאָגמאַטיזם, מיט וועלכען זיי באַציהען זיך צו אידישע פראַגען און זייער גענגערשאַפט צו אָרגאַניזענע אידישע פאָלקס געפיהלען, האָט מען געקענט אַמ־בעסטען זעהען פון ערעמס רעפעראַט אי־בער אידישער וואַנדערונג.

ערעם איז איינער פון די פּראָמי־נענטסטע פיהרער און טהעאָרעטיקער פון די לינקע פּועלי ציון. מען מוז אַנערקענען אַז ער איז, אויב אפילו ניט א בריין דענ־קער, א זעהר שטודירטער מענש. ער זוכט צו פאָרשען, צו וויסען, און ווען עס וואָלט ניט געווען די גלות'דיגע שמאָלקייט פון זיין בליק אויף די פּראָבלעמען פון לעבען, וואָלט ער געקענט ווערען א באַ־דייטענדער כח אין דער אידישער אַר־בייטער. א